ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન	**Numerical Code: 0039**
		નોંધણી નંબર :____________
પાઠ્યક્રમ	: **ES-331**	**Numerical Code: 0626**
વિષય	: અભ્યાસક્રમ અને અધ્યાપન	
તારીખ	: **26/12/2015**	
સમય	: **11.00 to 02.00**	કુલ ગુણ : **100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(48)**

1. અભ્યાસક્રમની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી અભ્યાસક્રમ પ્રક્રિયાના તબક્કાઓ વિગતવાર સમજાવો.
2. અભ્યાસક્રમ અભિગમના મુખ્ય પ્રકારો અને સંબંધિત સમસ્યાઓની સવિસ્તાર ચર્ચા કરો.
3. શિક્ષક આધારિત અનુદેશ પદ્ધતિઓના પ્રકારોની વિગતવાર સમજ આપો.
4. શૈક્ષણિક આયોજનનાં સોપાનોની ચર્ચા કરો.
5. વર્ગ સંચાલનની સંકલ્પના જણાવી વર્ગખંડ પ્રબંધના સિદ્ધાંતોની વિગતવાર સમજ આપો.
6. પ્રશ્ન ઊંડાણ કૌશલ્યના ઘટકોની ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(24)**

1. અભ્યાસક્રમ વિકાસને અસર કરતાં સામાજિકબળોની સમજ આપો.
2. અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રીના વિકાસ માટેના તબક્કાઓની સમજ આપો.
3. વ્યાખ્યાન પદ્ધતિની ખામીઓ અને સૂચિત સુધારા જણાવો.
4. શૈક્ષણિક વ્યૂહરચના વિકાસના પરિબળો જણાવો.
5. પ્રક્ષેપક ઉપકરણોની યાદી આપી OHP (over Head- projector) ની સમજ આપો.
6. સ્પષ્ટીકરણ કૌશલ્યનો અર્થ આપી અનિચ્છનીય વ્યવહારો વિશે ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આઠ) **(16)**

1. અભ્યાસક્રમના પાસાઓના નામ જણાવો.
2. વિદ્યાશાખા એટલે શું?
3. હીલ્ડા ટાબા (Hilda Taba) પ્રતિમાન ના સોપાનો જણાવો.
4. જૂથ નિયંત્રિત શિક્ષણની સંકલ્પના જણાવો.

5. અનુદેશાત્મક પદ્ધતિના વિકાસમાં સમાવિષ્ટ પ્રવૃત્તિઓ જણાવો.
6. મુદ્રિત સંસાધનોના પ્રકાર જણાવો.
7. શૈક્ષણિક પ્રયુક્તિઓનાં પ્રગટીકરણનાં પાસાઓના નામ જણાવો.
8. સ્પષ્ટીકરણ કૌશલ્યનાં ઈચ્છનીય વ્યવહારોની યાદી તૈયાર કરો.
9. વર્તનવ્યવહાર કૌશલ્યના ઘટકોમાં ‘ શિક્ષકનાં હાવભાવ’ વિશે સમજ આપો.
10. ચાર્ટના કોઈપણ બે પ્રકારો જણાવો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (બધાજ ફરજીયાત છે.) **(12)**

1. **જ્ઞાનાત્મક ક્ષેત્રના કોઈપણ બે હેતુઓ જણાવો.**
2. **પ્રવૃત્તિ આધારિત શિક્ષણના પ્રકાર જણાવો.**
3. **“અધ્યાપન યંત્ર” નો એક પ્રયુક્તિ તરીકે સૌ પ્રથમ કોને ઉપયોગ કર્યો હતો?**
4. **શીખવાની તત્પરતા પર અસર કરતાં પરિબળો જણાવો.**
5. **હેતુલક્ષી પ્રવૃત્તિના મૂલ્યાંકનની કોઈ એક લાક્ષણિકતા જણાવો.**
6. **BSE નું પૂરુ નામ જણાવો.**
7. **શૈક્ષણિક પ્રણાલી એટલે શું?**
8. **વર્ગખંડના પ્રબંધના સિદ્ધાંતો કોણે આપ્યા હતા?**
9. **વર્ગખંડના સમયને બીજા કયા નામથી ઓળખવામાં આવે છે?**
10. **અધ્યાપન કૌશલ્યના પ્રશિક્ષણના કોઈપણ બે અભિગમો જણાવો.**
11. **માઈક્રોટીચીંગના તબક્કાઓ જણાવો.**
12. **વંશાવલી રજૂ કરવા માટે ક્યા પ્રકારના ચાર્ટનો ઉપયોગ થાય છે?**

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન **Numerical Code: 0039**

નોંધણી નંબર :_____________

પાઠ્યક્રમ : **ES-332** **Numerical Code: 0627**

વિષય : અધ્યાપન અને વિકાસનું મનોવિજ્ઞાન

તારીખ : **27/12/2015**

સમય : **11.00 to 02.00** કુલ ગુણ : **100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ આશરે 800 શબ્દોમાં આપો. (છમાંથી ચાર) **(48)**

1. વ્યક્તિત્વની સંકલ્પના સમજાવી વ્યક્તિત્વના અભિગમોની વિગતે ચર્ચા કરો.
2. સામાજિક-સાંવેગિક વિકાસના લક્ષણો જણાવી સામાજિક વિકાસના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો આપો.
3. પ્રેરણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી પ્રેરણના સિદ્ધાંતો સમજાવો.
4. અધ્યયન સંક્રમણનો અર્થ, સ્વરૂપ, પ્રકારો અને સૂચિતાર્થો જણાવો.
5. અપાનુકૂલિત વ્યક્તિના લક્ષણો જણાવી અપાનુકૂલનના કારણો સ્પષ્ટ કરો.
6. માર્ગદર્શન અને સલાહની સંકલ્પના સમજાવી સલાહના પ્રકારોની ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ આશરે 400 શબ્દોમાં આપો. (છમાંથી ચાર) **(24)**

1. બુદ્ધિ એટલે શું? બુદ્ધિ અંગેનો કોઈ એક સિદ્ધાંત સમજાવો.
2. વ્યક્તિગત ભિન્નતાઓ ઉત્પન્ન કરવા માટે કયાં મુખ્ય પરિબળો જવાબદાર છે? ચર્ચો.
3. અધ્યયનની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી અધ્યયનના ગુણધર્મો જણાવો.
4. અધ્યયનની કોઈપણ બે રીતો સમજાવો.
5. મંદબુદ્ધિશક્તિ ધરાવતાં વિદ્યાર્થીઓના લક્ષણો જણાવી તેમને કેવી રીતે શિક્ષણ આપશો?
6. કોહલબર્ગનો નૈતિક વિકાસનો સિદ્ધાંત સમજાવો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આંઠ) **(16)**

1. વિકાસના તબક્કાઓના નામ વયજૂથ સાથે જણાવો.
2. તરુણાવસ્થાના કોઈપણ ચાર લક્ષણો જણાવો.
3. ભાષાવિકાસની કોઈપણ ચાર લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
4. સામાજિક અનુકૂલનના માપદંડો જણાવો.
5. સ્વ-સંકલ્પના એટલે શું?
6. અધ્યયન તરફના કોઈપણ ચાર અભિગમોના નામ આપો.

7. **અધ્યયન પર અસર કરતા કોઈપણ બે પરિબળો સમજાવો.**
8. **પ્રતિભાશાળી બાળકો ને તમે કેવી રીતે ઓળખશો? લક્ષણો જણાવો.**
9. **માર્ગદર્શન કાર્યક્રમમાં શિક્ષકની ભૂમિકા.**
10. **છોકરીઓના શિક્ષણ પ્રત્યે નકારાત્મક વલણ ઊભું કરનારા ચાર પરિબળો ચર્ચો.**

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (બધા ફરજીયાત) **(12)**

1. **માર્ગદર્શનના ત્રણ પ્રકારોના નામ આપો.**
2. **યૌક્તિકીકરણ બચાવ પ્રયુક્તિનું એક ઉદાહરણ આપો.**
3. **બિનદિશા સૂચક સલાહના પ્રણેતા કોણ છે?**
4. **સ્મૃતિપ્રક્રિયાના મુખ્ય ભાગોના નામ જણાવો.**
5. **વિદ્યાર્થીઓની લાગણી, અભિરુચિ, આવેગો, વલણ સાથે અધ્યયનનું કયું ક્ષેત્ર સંકળાયેલ છે?**
6. **પિયાજેએ અધ્યયનના ક્યા અભિગમની ચર્ચા કરી છે?**
7. **વારસો એટલે શું?**
8. **બુદ્ધિઆંક (IQ) માટેનું સૂત્ર લખો.**
9. **શૈક્ષણિક સિદ્ધિ એટલે શું?**
10. **ભાષાના કોઈપણ બે કાર્યો જણાવો.**
11. **વિકાસના કોઈપણ બે સિદ્ધાંતોના નામ આપો.**
12. **ઉત્તર બાલ્યાવસ્થા (કિશોરાવસ્થા) નો સમયગાળો શું હોય છે?**

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન **Numerical Code: 0039**

નોંધણી નંબર :_____________

પાઠ્યક્રમ : **ES-333** **Numerical Code: 0628**

વિષય : શૈક્ષણિક મૂલ્યાંકન

તારીખ : **28/12/2015**

સમય : **11.00 to 02.00** કુલ ગુણ : **100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ ચાર) **(48)**

1. મૂલ્યાંકનની વ્યાખ્યા આપી સારા મૂલ્યાંકનના લક્ષણો ચર્ચો.
2. માનાંક સંદર્ભ કસોટી અને મૂલક સંદર્ભ કસોટી વચ્ચેનો તફાવત આપો.
3. પરીક્ષણ એટલે શું?તેના સોપાનો જણાવો.
4. અસરકારક મૂલ્યાંકનના ઘટકો ચર્ચો.
5. સિદ્ધિ કસોટી અને પ્રમાણિત કસોટીનો અર્થ આપી તેમની વચ્ચેનો તફાવત આપો.
6. નીચે આપેલ માહિતી માટે મધ્યકની ગણતરી કરો.

વર્ગ	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80-89	90-99
આવૃત્તિ	3	0	1	3	6	12	8	4	3

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ ચાર) **(24)**

1. સહસંબંધની વ્યાખ્યા આપી તેના પ્રકારો જણાવો.
2. યથાર્થતા પ્રકારોની ચર્ચા કરો.
3. માપન એટલે શું?
4. નીચેની માહિતી માટે મધ્યસ્થ શોધો.

   10,12,9,18,2,6,8,22
5. વિશ્વસનીયતા એટલે શું?
6. ધન વિરૂપતા અને ઋણ વિરૂપતા ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ આઠ) **(16)**

1. નિદાન કસોટી એટલે શું?
2. સમધારણ વિતરણની વ્યાખ્યા આપો.
3. ભેદ પરખ મૂલ્ય સમજાવો.
4. આંકડાશાસ્ત્રનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.

5. પ્રસારમાનનો અર્થ આપી તેના માપોના નામ આપો.
6. મૌખિક કસોટીના પ્રકારો જણાવો.
7. સંરચનાત્મક (ફોર્મેટિવ) મૂલ્યાંકન એટલે શું?
8. જ્ઞાનાત્મક ક્ષેત્રમાં કયા વર્તનનો સમાવેશ થાય છે?
9. અવલોકનના પ્રકાર જણાવો.
10. વિગતપૃથક્કરણ એટલે શું?

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલ હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **(12)**

1. **અનાત્મલક્ષી પ્રશ્ન એટલે શું?**
2. **મધ્યકની વ્યાખ્યા જણાવો.**
3. **TAT નું પૂરૂ નામ જણાવો.**
4. **માનાંક એટલે શું?**
5. **ગેનેના મત મુજબ સાંકેતિક અધ્યયન એટલે શું?**
6. **માર્ગદર્શન એટલે શું?**
7. **ઉપચાર કાર્યની વ્યાખ્યા આપો.**
8. **સતત મૂલ્યાંકન કોણે કહેવાય?**
9. **મિશ્ર મધ્યકનું સૂત્ર આપો.**
10. **સબસંબંધિત કિંમતનો વિસ્તાર શું છે?**
11. **પ્રગતિ અહેવાલ નોંધની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.**
12. **સ્વાધ્યાયના પ્રકારો જણાવો.**

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન	**Numerical Code: 0039**
		નોંધણી નંબર : ____________
પાઠ્યક્રમ	: **ES-334**	**Numerical Code: 0629**
વિષય	: શિક્ષણ અને સમાજ	
તારીખ	: **31/12/2015**	
સમય	: **11.00 to 02.00**	કુલ ગુણ : **100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(48)**

1. મૂળભૂત ખ્યાલ, શૈક્ષણિક સિદ્ધાંત, ઉદ્દેશો, અભ્યાસક્રમ, શિસ્ત તથા શિક્ષકની ભૂમિકાના સંદર્ભમાં નિસર્ગવાદ તથા આદર્શવાદની તુલના કરો.
2. ભારતીય સામાજિક માળખું આપી તેનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો. માળખાં વચ્ચેનો આંતરસંબંધ ટૂંકમાં સ્પષ્ટ કરો.
3. શિક્ષણપંચ (કોઠારી કમિશન 1964-66) ની ભલામણો વર્ણવો.
4. અપવ્યય એટલે શું? અપવ્યયનાં કારણોની ચર્ચા કરી અપવ્યય ઘટાડવામાં જીલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ કાર્યક્રમની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
5. પ્રવર્તમાન પરીક્ષા તંત્રની ખામીઓ સવિસ્તાર સમજાવો.
6. શિક્ષણને લાગુ પડતા લોકશાહીના સિદ્ધાંતો ઉદાહરણ આપી સમજાવો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(24)**

1. માધ્યમિક શિક્ષણના વ્યવસાયીકરણની જરૂરિયાત સ્પષ્ટ કરો.
2. પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ પ્રવેશ, અભ્યાસક્રમ, અને શિક્ષક સંબંધિત શિક્ષણ નીતિ વર્ણવો.
3. કેળવણી માટેની સામાજિક માંગ વર્ણવો.
4. શિક્ષણના વ્યક્તિગત અને સામાજિક ઉદ્દેશો નોંધો.
5. ભારતીય સમાજની મહત્વાકાંક્ષાના મુખ્ય ક્ષેત્રોનો સંક્ષિપ્ત ખ્યાલ આપો.
6. ઈ.સ. 1950 થી 1964 દરમિયાન ભારતમાં કેળવણીનો વિકાસ વર્ણવો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આંઠ) **(16)**

1. શિક્ષણ શબ્દની વ્યુત્પત્તિ સમજાવો.
2. શિક્ષણની સંસ્થા તરીકે ઘરના મહત્વના કાર્યો સ્પષ્ટ કરો.
3. લોકશાહી સમાજમાં શાળાના કાર્યો વર્ણવો.
4. આચાર્ય રામમૂર્તિ સમિતિના અહેવાલના ધ્યાનાકર્ષક તત્વો જણાવો.

5. બ્રિટીશ રાજની સીધી દેખરેખ હેઠળનું શિક્ષણ કેવું હતું?
6. શિક્ષણમાં અસમાનતાનાં પરિણામોનો ટૂંકમાં ખ્યાલ આપો.
7. પરીક્ષા તંત્રના કોઈપણ બે નવીનીકરણો સમજાવો.
8. સ્થગિતતા ઘટાડવા માટે શિક્ષણના માધ્યમ સંદર્ભે કેવા સુધારા લાવવાની જરૂર છે?
9. લોકોના દરજ્જાની સુધારણામાં કેળવણી શી ભૂમિકા ભજવે છે?
10. શિક્ષણ પ્રત્યે સમાજની કોઈપણ છ ફરજો નોંધો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (બધાજ ફરજીયાત) **(12)**

1. લઘુમતી શાળાની સ્થાપના માટે કઈ શરતોનું પાલન થવું જોઈએ?
2. SQLI એટલે શું?
3. ભારતીય સંસ્કૃતિમાં સમાયેલ પેટા સંસ્કૃતિના નામ આપો.
4. સ્વતંત્ર ભારતમાં સૌ પ્રથમ વખત ગતિનિર્ધારિક શાળાઓ (Pace setting School) ના કાર્યક્રમો કોણે સૂચવ્યાં?
5. ડૉ. મુદ્‌લિયારને કયા શિક્ષણ પંચના અધ્યક્ષ નિમવામાં આવ્યા હતા?
6. બુનિયાદી શિક્ષણની ઉત્પત્તિનું કારણ જણાવો.
7. સ્થગિતતા એટલે શું?
8. બંધારણની કઈ કલમ અંતર્ગત દરેકને પ્રાથમિક શિક્ષણ મફત અને ફરજીયાત આપવાનું સ્વીકારવામાં આવ્યું છે?
9. હન્ટર કમીશનની સ્થાપના પાછળ મુખ્ય પરિબળ શું હતું?
10. શ્રી વિવેકાનંદ કોને શિક્ષણ ગણે છે?
11. કયા ભારતીય તત્વચિંતકનું નામ નિસર્ગવાદ સાથે જોડાયેલું છે?
12. CIET નું પૂરું નામ આપો.

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન	**Numerical Code: 0039**
		નોંધણી નંબર :____________
પાઠ્યક્રમ	: **ES-335**	**Numerical Code: 0630**
વિષય	**:** શિક્ષક અને શાળા	
તારીખ	: **01/01/2016**	
સમય	: **11.00 to 02.00**	કુલ ગુણ **: 100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(48)**

1. પ્રત્યાયનનો અર્થ જણાવી પ્રત્યાયન પ્રક્રિયાની આકૃતિ દોરી વિસ્તારપૂર્વક ચર્ચા કરો.
2. શાળાનું માળખું જણાવી 'પૂર્વ- શાળા- શિક્ષણ' અને 'દસ વર્ષના શાલેય' શિક્ષણની ચર્ચા કરો.
3. 'નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયા' નો અર્થ સમજાવી તેનાં સોપાનોની સવિસ્તાર ચર્ચા કરો.
4. શિક્ષકોની સેવાકાલીન તાલીમના પ્રકારોની તબક્કાવાર સમજૂતી આપો.
5. સંગઠનાત્મક વાતાવરણના વિવિધ પ્રકારોની સવિસ્તાર ચર્ચા કરો.
6. શાળા અંદાજપત્રક એટલે શું?તેનાં હેતુઓ અને પ્રકારોની ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(24)**

1. NCERT (એનસીઈઆરટી) અને SCERT(એસસીઈઆરટી) ના કાર્યો જણાવો.
2. ધંધા અને વ્યાપારથી જુદા પડે એવા અધ્યાપનનાં વ્યવસાયની વિશિષ્ટ લાક્ષણિકતાઓ દર્શાવો.
3. પૂર્વ અધ્યાપન અને અધ્યાપન પછીના તબક્કે શિક્ષકની ભૂમિકા જણાવો.
4. શાળાના સંદર્ભમાં નેતૃત્વનો અર્થ જણાવી તેનાં સ્વરૂપ અને શૈલીની ચર્ચા કરો.
5. સહઅભ્યાસ પ્રવૃતિઓ યોજવામાં નડતી મુશ્કેલીઓ જણાવો.
6. વાલી શિક્ષકસંઘની સ્થાપના અને ઉદ્દેશો જણાવો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આઠ) **(16)**

1. રાજ્યકક્ષાએ શાળા શિક્ષણનું પ્રશાસન માળખું જણાવો.
2. રાષ્ટ્રીય ખુલ્લુ વિદ્યાલય (NOS)ના ધ્યેયો જણાવો.
3. ચડતી-ઉતરતી પાયરીના પ્રકાર તરીકે લોકશાહીનો નમૂનો દર્શાવો.
4. વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા થતાં શિક્ષકોના મૂલ્યાંકનની સમસ્યાઓ જણાવો.
5. સંગઠનાત્મક વાતાવરણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.

6. શાળાના આચાર્યની પ્રવૃતિને ધ્યાનમાં રાખી તેમની ભૂમિકાના પ્રમુખ ચાર મુદ્દા જણાવો.
7. શૈક્ષણિક ‘ઈનપુટ’ તરીકે શિક્ષકની ભૂમિકા સમજાવો.
8. ક્રિયાત્મક સંશોધનની વ્યાખ્યા જણાવો.
9. સહઅભ્યાસ પ્રવૃતિઓ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓમાં કયા મનોવૈજ્ઞાનિક મૂલ્યોનો વિકાસ થાય છે? યાદી આપો.
10. સમયપત્રક રચનાના સિદ્ધાંતોના નામ જણાવો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (બધાજ ફરજીયાત) **(12)**

1. અખિલ ભારતીય શૈક્ષણિક સર્વેક્ષણ- NCERT- 1989 દ્વારા ભારતમાં પ્રાથમિક અને ઉચ્ચતર પ્રાથમિક શાળાઓની સંખ્યા કેટલી છે?
2. NPE નું પૂરુ નામ જણાવો.
3. MHRD પ્રથમ કયા નામે ઓળખાતુ હતુ?
4. સમાજની ભાગીદારીમાં અસરકારક બનવા શિક્ષકમાં કયા ગુણો હોવા જોઈએ?
5. સારા સમવયસ્ક મૂલ્યાંકનના માનાંકો જણાવો.
6. અસરકારક શિક્ષક બનવા કયા વ્યક્તિગત ગુણો હોવા જોઈએ?
7. “ડેલ્ફી પ્રવિધિ” નામકરણ કેવી રીતે કરવામાં આવ્યું?
8. વિચારમંથન તકનિકનો વિકાસ કોના દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો?
9. NGT નું પૂરુ નામ જણાવો.
10. સાધન- સામગ્રી રજીસ્ટર પત્રકમાં આવતા બે રજીસ્ટરોનાં નામ આપો.
11. CASTDIE- એવોર્ડનું પુરુ નામ લખો.
12. શારીરિક/ દાક્તરી રીપોર્ટમાં વિદ્યાર્થીઓની કઈ-કઈ બાબતો નોંધવામાં આવે છે?

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન	**Numerical Code: 0039**
		નોંધણી નંબર :____________
પાઠ્યક્રમ	: **ES-341**	**Numerical Code: 0631**
વિષય	**: વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી**	
તારીખ	: **27/12/2015**	
સમય	: **03.00 to 06.00**	કુલ ગુણ : **100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(48)**

1. નિદર્શન પદ્ધતિએ અધ્યાપન કરવા ધોરણ-9 નો કોઈ એક એકમ પસંદ કરી તે માટે પાઠ નોંધનાં હેતુઓ, શિક્ષક પ્રવૃત્તિ તથા ચાક ફલક નોંધ નોંધો. નિદર્શન પદ્ધતિના ગેરફાયદાઓ જણાવો.
2. માનવશરીર અને ઘડિયાળ વચ્ચે તુલના કરો. વ્યક્તિગત માનવમાં રહેલા વિવિધ તંત્રો, તે તંત્રના અંગો અને તેમના કાર્યો વિશે નોંધ તૈયાર કરો.
3. રૂથરફોર્ડનો પ્રયોગ અને નિલ્સ બોહરના મોડેલને આધારે પરમાણુંનું મોડેલ સમજાવો.
4. વિજ્ઞાન વિષયમાં પરીક્ષણની પ્રયુક્તિઓ ટૂંકમાં સમજાવી 25 ગુણની કસોટી લેવા માટે કોઈ એકમ આધારિત ત્રિપરિમાણદર્શક કોષ્ટક (બ્લ્યૂ- પ્રિન્ટ) તૈયાર કરો.
5. "ધાત્વિક વાહકમાંથી વહેતો વિદ્યુતપ્રવાહ ચુંબકીય અસર ઉત્પન્ન કરે છે." – આ વિધાન સાબિત કરવા જરૂરી શૈક્ષણિક મુદ્દાઓ, અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયા, આંતરક્રિયાત્મક પ્રશ્નો તથા ઉપયોગમાં લીધેલ ક્રિયા- પદ્ધતિ વર્ણવો.
6. ધાતુઓના શુદ્ધિકરણની પદ્ધતિઓ સવિસ્તાર વર્ણવો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(24)**

1. કાચના લંબઘન વડે થતું વક્રીભવનનો પ્રયોગ સમજાવી વક્રીભવનનાં નિયમો તારવો.
2. રાસાયણિક પ્રક્રિયામાં શક્તિનો ફેરફાર શાથી થાય છે? ઉષ્માક્ષેપક અને ઉષ્માશોષક પ્રક્રિયાઓ ઉદાહરણ આપી સમજાવો.
3. સમવિભાજનની વિવિધ અવસ્થાઓ સમજાવી, વિદ્યાર્થીઓને આ મુદ્દો શીખવવા કેવી કેવી પ્રવૃતિઓ યોજી શકાય તેની યાદી તૈયાર કરો.
4. વિજ્ઞાન વિષયનો અભ્યાસક્રમ રચવાના કોઈપણ છ સિદ્ધાંતો વર્ણવો.
5. ન્યૂટનની ગતિના નિયમો લખી, પ્રત્યેકની સમજૂતી માટે એક-એક પ્રવૃત્તિ વર્ણવો.

6. વિટામીનોની ઉણપથી થતાં વિવિધ રોગો અને તે રોગોના લક્ષણો વિશે નોંધ તૈયાર કરો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આઠ) **(16)**

1. સમસ્યા ઉકેલ અભિગમ એટલે શું? તે શોધ અભિગમથી કઈ રીતે જુદો પડે છે?
2. પ્રોટીનના ગુણધર્મો લખો.
3. ખોરાક સંગ્રહમાં અજૈવિક ઘટકોની અસર વર્ણવો.
4. વિજ્ઞાન વિષયમાં પ્રાયોગિક કાર્યનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.
5. બ્રહ્માંડના ઉદભવ માટેનો મહાવિસ્ફોટક સિદ્ધાંત ટૂંકમાં સમજાવો.
6. કાર્બનચક્ર વિષે ટૂંકમાં નોંધ લખો.
7. વિદ્યુત જનરેટરની સમજૂતી વખતે પૂછી શકાય તેવા ઓછામાં ઓછા ચાર આંતરક્રિયાત્મક પ્રશ્નો રચો.
8. ધ્વનિ પ્રદૂષણની નકારાત્મક અસરો નોંધો.
9. વિજ્ઞાનનો અર્થ એક પ્રક્રિયા તરીકે સ્પષ્ટ કરો.
10. ભૂંજન (નિસ્તાપન) પ્રક્રિયા એટલે શું? એક ઉદાહરણ આપો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (બધાજ ફરજીયાત) **(12)**

1. **હળદરમાં લેડ ક્રોમેટની ભેળસેળ છે કે નહિ તે જાણવા તમે શું કરશો?**
2. **અંતર્ગોળ અરીસા માટે વસ્તુનું સ્થાન વક્રતાકેન્દ્ર પર હોય તો મળતા પ્રતિબિંબનું સ્થાન અને પ્રકાર જણાવો.**
3. **વ્યાખ્યાયિત કરો : પ્રમાણસૂચક સૂત્ર**
4. **કોઈ એક શૈક્ષણિક મુદ્દાને આધારે સમજના સ્તરના બે વિશિષ્ટ હેતુઓ (વર્તન- પરિવર્તનની ભાષામાં) રચો.**
5. **કોષરસમાં જોવા મળતી લાયસોઝોમ અંગિકાનું કાર્ય જણાવો.**
6. **જો વિદ્યુતમોટરના એકદિશ પ્રવાહના સ્ત્રોતને સ્થાને ઊલટસુલટ પ્રવાહના સ્ત્રોત જોડવામાં આવે તો તે વિદ્યુત મોટરની કામગીરી પર કેવી અસર કરે છે?**
7. **કેટેનેશન એટલે શું?**
8. **કોઈ એક શૈક્ષણિક મુદ્દા માટે બહુવિકલ્પ પ્રકારના બે પ્રશ્નો રચો.**
9. **પ્રયોગ પદ્ધતિએ અધ્યાપન કરવાના કોઈપણ બે લાભો જણાવો.**
10. **સામાન્ય ગેલેક્સી કરતાં રેડિયો ગેલેક્સી કઈ રીતે અલગ પડે છે?**
11. **મુખ્ય કૃષિકીય કાર્ય જમીન સુધારણા અંતર્ગત કરવામાં આવતી પ્રવૃતિઓ નોંધો.**
12. **એવોગ્રેડો આંકની સંજ્ઞા તથા મૂલ્ય જણાવો.**

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન **Numerical Code: 0039**

નોંધણી નંબર :______________

પાઠ્યક્રમ : **ES-342** **Numerical Code: 0632**

વિષય : ગણિતનું અધ્યાપન

તારીખ : **26/12/2015**

સમય : **03.00 to 06.00** કુલ ગુણ : **100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (ગમે તે ચાર) **(48)**

1. મૂલ્યાંકનનો અર્થ જણાવી, ગણિત વિષયમાં મૂલ્યાંકનની વિવિધ પ્રયુક્તિઓનીચર્ચા કરો.
2. ગણિત શિક્ષણની વિવિધ પ્રયુક્તિઓનો ટૂંકમાં પરિચય આપી, પાયથાગોરસનો પ્રમેય શીખવવા માટેના પાઠ આયોજન તૈયાર કરો.
3. ગુ.સા.અ. અને લ.સા.અ.નો અર્થ સ્પષ્ટ કરી, અવિભાજ્ય અવયવની રીતે 36 અને 48ના ગુ.સા.અ. અને લ.સા.અ. પ્રશ્નોત્તરી દ્વારા ઉકેલો.
4. $3a - a^2 - 1 - 3a^3 + 2a^4$ ને $a - 1 + 2a^2$ વડે ભાગાકાર કરવાના સોપાનો લખો અને ઉકેલો.
5. **સમીકરણ** $4y - 3x - 23 = 0$ **અને** $4x + 3y - 11 = 0$ **ને ક્રેમરની રીતે વિદ્યાર્થીઓના સહયોગથી ઉકેલવાના પગથીયા લખો.**
6. ત્રિકોણમિતિય નિત્યસમ $Sec^2\theta - Tan^2\theta = 1$, ત્રિકોણ પરથી તારવવાની શિક્ષક-વિદ્યાર્થીની પ્રવૃત્તિઓ લખો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (ગમે તે ચાર) **(24)**

1. પ્રાચીન સમયના ભારતીયોના ગણિતશાસ્ત્રમાં પ્રદાન પર વિસ્તૃત નોંધ લખો.
2. મુલાકાત પદ્ધતિ દ્વારા બેંકીગ વિષયવસ્તુના અધ્યાપન માટેનું આયોજન કરો.
3. મધ્યવર્તી સ્થિતિમાનના માપ જણાવી સૌથી વિશ્વસનીય માપ શોધવાનું શીખવવાની પ્રક્રિયા લખો.
4. $P(x) = 2x^3 + x^2 - 3x - 2$ માટે $P(2)+2P(1)$ શોધી, તે શીખવવાની પ્રક્રિયા જણાવો.
5. જીઓ બોર્ડ એટલે શું? તેનો ગણિત શિક્ષણમાં પરિણામલક્ષી ઉપયોગ કેવી રીતે કરશો? સમજાવો.
6. વિદ્યાર્થીઓને બે ત્રિકોણ એકરૂપ થવા માટેની ચાર શરતો સમજાવવા માટેની નોંધ તૈયાર કરો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (ગમે તે આઠ) **(16)**

1. ગણિત શિક્ષણમાં આગમન પદ્ધતિની વિશેષતાઓ જણાવો.
2. ગણિત વિષયમાં સારા ગૃહકાર્યના લક્ષણો લખો.

3. ગણિત વિષયના પૂર્વધારણાયુક્ત સ્વરૂપની ચર્ચા કરો.
4. ઘાતાંકોના ગુણધર્મો ઉદાહરણ આપી સમજાવવાનું આયોજન કરો.
5. તમારા વિદ્યાર્થીઓને માહિતીની ચિત્રાત્મક રજૂઆતની આવશ્યકતા સમજાવો.
6. $P(x) = x^3 - 2x^2 + x + 3$ ને $q(x) = x\text{-}4$ વડે નીઃશેષ ભાગી શકાશે કે કેમ? તે વિદ્યાર્થીઓને કેવી રીતે સમજાવશો?
7. ઉદાહરણ દ્વારા, $n(A \cup B) = n(A) + n(B) - n(A \cap B)$ સિદ્ધ કરો અને સમજાવો.
8. ત્રિકોણમિતિના વ્યવહારિક ઉપયોગોના ચાર ઉદાહરણ આપો.
9. વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ ક્ષેત્રફળ અને ઘનફળનો તફાવત કેવી રીતે સ્પષ્ટ કરશો?
10. $Sin^2\,30\,Sec^2\,30\,Tan^2\,30 - Cos^2\,60\,Cosec^2\,60\ \ Cot^2\,60$ નુંમૂલ્ય શોધવાના પગથીયા લખો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (તમામ ફરજીયાત) **(12)**

1. ભૂમિતિમાં સાબિતિની વિવિધ રીતોના નામ જણાવો.
2. શાળામાં ગણિત વિષયના અભ્યાસક્રમમાં સતત ફેરફાર શા માટે જરૂરી છે? બે કારણો આપો.
3. ગણિત શિક્ષણના કોઈપણ બે સામાન્ય હેતુઓ લખો.
4. વટાવનો અર્થ તમારા શબ્દોમાં જણાવો.
5. ક્રમિક પાયથાગોરસ ત્રિસમૂહ કયો છે?
6. ડીબેન્ચરનો અર્થ તમારા શબ્દોમાં જણાવો.
7. ગણનો સભ્ય બનવાની પાયાની શરત લખો.
8. વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ બહુપદીની સંકલ્પના કેવી રીતે સ્પષ્ટ કરશો?
9. વિદ્યાર્થીઓને ફ્લોચાર્ટની સમજ કેવી રીતે આપશો?
10. અર્ધવર્તુળ, લઘુચાપ, ગુરૂચાપ અને વર્તૂળનો પરીઘને લંબાઈના આધારે ઉતરતા ક્રમમાં ગોઠવો.
11. પાયાની સમાન ત્રિજ્યા અને સમાન ઉંચાઈ ધરાવતા શંકુ અને નળાકારના ઘનફળ વચ્ચેનો સંબંધ જણાવો.
12. $Sin\,\theta = 2.5$ મૂલ્ય શક્ય નથી. તમારા વિદ્યાર્થીઓને આ બાબત કેવી રીતે સમજાવશો?

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન **Numerical Code: 0039**

નોંધણી નંબર :____________

પાઠ્યક્રમ : **ES-343** **Numerical Code: 0633**

વિષય : સામાજિક વિજ્ઞાનનું અધ્યાપન

તારીખ : **29/12/2015**

સમય : **11.00 to 02.00** કુલ ગુણ : **100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(48)**

1. સિંધુખીણની સંસ્કૃતિ શા માટે હડપ્પીય સંસ્કૃતિ કહેવાય છે? હડપ્પીય સંસ્કૃતિની લાક્ષણિકતાઓની ચર્ચા કરો.
2. સમાજવિદ્યાની સંકલ્પનાના મૂળભૂત તથ્યો અને માધ્યમિક શાળા અભ્યાસક્રમમાં સમાજવિદ્યાનું સ્થાનની ચર્ચા કરો.
3. શિક્ષકલક્ષી શૈક્ષણિક પદ્ધતિઓ અને અધ્યેતાલક્ષી શૈક્ષણિક પદ્ધતિઓની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
4. નકશાની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી નકશાના પ્રકારોની ચર્ચા કરો, અને નકશાની ઉપયોગિતા જણાવો.
5. ભારતની જમીનના પ્રકારો જણાવી દરેક પ્રકારોની વિગતે ચર્ચા કરો.
6. ભારતમાં મુખ્ય ભૌતિક વિભાગોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(24)**

1. આરોગ્ય વિષયક સંભાળના પ્રકારોની ચર્ચા કરો.
2. પાઠ આયોજનની પોતાની માર્ગદર્શિકા તૈયાર કરો અને વિવિધ ઘટકોનાં નામ જણાવી પ્રવૃત્તિઓ બનાવો.
3. ભૌગોલિક શોધોનો અર્થ જણાવી ભૌગોલિક શોધખોળની અસર જણાવો.
4. પર્યાવરણનાં વિભિન્ન અંગો એકબીજા ઉપર કેવી રીતે નિર્ભર છે? ઉદાહરણસહ સમજાવો.
5. ભારતના સાંસ્કૃતિક વારસોમાં કલા અને સ્થાપત્યનું સ્થાન જણાવો.
6. નદીની યોજનાના કોઈપણ છ બહુહેતુક ઉપયોગ જણાવો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આંઠ) **(16)**

1. સમાજવિદ્યાની બે મર્યાદાઓ જણાવો.
2. સમાજવિદ્યાના મૂલ્યાંકનના સાધનોના નામ જણાવો.
3. સમાજવિદ્યાના બે સામાન્ય હેતુઓ લખો.
4. અંગ્રેજ શાસનની ભારત પર થયેલી અસરો જણાવો.

5. બ્રિટીશ અમલ દરમ્યાન ભારતીય સમાજ પર થયેલી સામાજિક અસરો જણાવો.
6. વનોના વિનાશની પર્યાવરણ પર શી અસર થાય છે?
7. વસતિની ઉપર આધારિત ત્રણ મુખ્ય પ્રદેશોના નામ જણાવો.
8. શા માટે પ્રા.શિ. ને ‘મૂળભૂત અધિકાર’ ગણ્યો છે?
9. ભારતીય અર્થતંત્રના લક્ષણો જણાવો.
10. શું ભારત એ બિનસાંપ્રદાયિક રાષ્ટ્ર છે? કેવી રીતે?

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (બધાજ ફરજીયાત) **(12)**

1. સમાજવિદ્યાના અધ્યાપનમાં આવશ્યક આયોજનનાં કેટલા પ્રકાર છે?
2. સિંધુ સંસ્કૃતિનો અંત ક્યારે આવ્યો?
3. બ્લ્યૂપ્રિન્ટ બીજા કયા નામે ઓળખાય છે?
4. રાજકીય નકશા દ્વારા કઈ માહિતી મેળવી શકાય છે?
5. તુર્કીએ કોન્સ્ટન્ટીનોપલ શહેર કયાં વર્ષે જીતી લીધું હતું?
6. દયાનંદ સરસ્વતીએ કઈ સંસ્થાની સ્થાપના કરી હતી?
7. કોરબેટ અભયારણ્ય કયાં રાજ્યમાં આવેલું છે?
8. દુનિયાના સૌથી ઊંચા શિખરો કઈ પર્વતમાળામાં આવેલા છે?
9. પર્યાવરણ દિનની ઉજવણી ક્યારે કરવામાં આવે છે?
10. પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જાના સ્ત્રોતના નામ આપો.
11. મહાનગર ટેલિફોન નિગમ લિમિટેડની સ્થાપના ક્યારે કરવામાં આવી?
12. ‘રાષ્ટ્ર રાજ્ય’ શબ્દનો અર્થ આપો.

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
Term End Examination December - 2015

Course : **Bachelor of Education** — **Numerical Code: 0039**

Roll No.: ________________

Subject Code : **ES-344** — **Numerical Code: 0634**

Subject : **Teaching of English**

Date : **28/12/2015**

Time : **03.00 to 06.00** — **Total Marks : 100**

Q. 1 Answer the following questions in about 800 words. (Any Four) (48)

1. What are the personal qualities of language learners?
2. Describe the types of Motivation.
3. Which are the components of a Method?
4. Write down difference between Grammar translation method and Communicative approach.
5. Which are the three phases of a reading lesson in classroom teaching?
6. What is the frame work for testing speaking skill.

Q. 2 Answer the following questions in about 400 words. (Any Four) (24)

1. How should we measure aptitude?
2. Which are the four levels of meaning while reading a text?
3. What are the difficulties learner face while learning words in English?
4. Write about the kinds of Listening materials.
5. What is the role of teacher in teaching oral skill in English?
6. Write about any two study skills.

Q. 3 Answer the following Short questions. (Any Eight) (16)

1. What is acquisition rich environment for English learning.
2. Write about ‘age’ as learner factor in second language acquisition.
3. What are cohesive devices in writing?
4. What do you mean by GPRS?
5. What is jigsaw listening?
6. Write about self- assessment.
7. Write about theme- pictures.
8. What do you mean by information Transfer?
9. What is regressions?
10. Write about any two vocabulary games.

Q. 4 Answer the objective questions. All are compulsory. (12)

1. Auditory is __________.

   A. related to hearing B. related to speaking

   C. related to production of sounds D. related to sound editing

2. The smallest unit of sound in language is _________.

   A. phoneme B. letter C. vowel D. consonant

3. __________ is based on the cognitive view of language learning.

   A. Communicative Language Teaching Approach

   B. Structural Oral Situational Method

   C. Grammar Translation Method

   D. Both ‘a’& ‘b’

4. As per ______, different bits of information have to be shared or pooled into complete task.

   A. gathering B. information gap activity

   C. information collection activity D. information gathering activity

5. Reciprocity of speech is ___________.

   A. Information given about the result of someone’s action to the person responsible.

   B. The need to adapt speech according to the learner’s responses.

   C. Readiness to listen to the speaker

   D. Speech produced to receive desired responses.

6. Listening for perception means……

   A. listening for understanding the message B.listening for self-awareness

   C. listening for perfection D. listening for sounds or intonation patterns

7. Glancing rapidly through a text to find out it’s general content or gist is ___________.

   A. skimming B. scanning C. referring D. extensive reading

8. Reading widely and fluently for enjoyment and without external help is __________ reading.

   A. literal B. intensive C. extensive D. creative

9. He preferred minute observation for a minute. The underlined words are ___________.

   A. homophones B. polysemy C. homographs D. homogenous

10. ‘_________’ is an example of ‘Grammar though Drama’activity.

    A. Find Who B. Sentence Collage

    C. True Names & False Profession D. One Idea at a Time

11. _________ stage is also known as pre-writing stage.

    A. Planning B. Translating C. Editing D. Monitoring

12. __________ divided grammar games into four types.

    A. J.B. Heaton B. Rinvolucri C. S.Freeman D. M.P. Bhaskaran

डॉ.बाबासाहेब अंबेडकर ओपन युनिवर्सिटी
सत्रांत परीक्षा दिसम्बर- २०१५

अभ्यासक्रम : बेचलर ओफ एज्युकेशन

Numerical Code: 0039

नोंधणी नंबर: ____________

पाठयक्रम : ES-345

Numerical Code: 0635

विषय : हिन्दी का अध्यापन

दिनांक : २९-१२-२०१५

समय : ०३.०० थी ०६.००

कुल गुण: १००

प्रश्न-१ निम्नलिखित प्रश्नों के 800 शब्दों में उत्तर दीजिए/ (6 में से 4) (४८)

१. भाषा क्या है? भाषा की प्रकृति और विशेषताओं की विस्तृत चर्चा कीजिए /
२. भाषा शिक्षण सूत्रों की उदहरण सहित स्पष्टता कीजिए /
३. मौखिक अभिव्यक्ति का अर्थ बताकर उसका महत्त्व बताते हुए उसके कोई चार उदेश्य लिखकर उसके विकास की विविध प्रवृतियाँ बताईए /
४. काव्यशिक्षण का महत्व बताते हुए काव्यात्मक अभिरुचि बढ़ाने के विविध साधनों (माध्यमो) की चर्चा कीजिए /
५. व्याकरण शिक्षण की विविध विधियों की सूचि देकर आगमन और निगमन विधि समझाकर आपकी द्रष्टि में कौन सी विधि श्रेष्ठ है? क्यों?
६. उपचारात्मक शिक्षण का अर्थ देकर उसके पाँच उदेश्य बताकर भाषा कौशलो के उपचारात्मक उपचार बताईए /

प्रश्न-२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के 400 शब्दों में उत्तर दीजिए / (२४)

१. हिन्दी भाषा में त्रिभाषा सूत्र का स्थान स्पष्ट कीजिए /
२. व्यंजन का अर्थ देकर स्थान के आधार पर वर्गीकरण कीजिए /
३. सस्वर पठन और मौन पठन का अर्थ देकर उनके बीच का अन्तर स्पष्ट कीजिए /
४. निबंध शिक्षण के कोई दो उदेश्य बताते हुए उसकी विधागत विशेषताएँ बताईए /
५. मूल्यांकन का अर्थ देकर उसका महत्त्व बताईए /
६. क्रियात्मक शोध के सोपानों की चर्चा कीजिए /

प्रश्न-३ निम्नलिखित प्रश्नों के संक्षिप्त में उत्तर दीजिए / (कोई भी आठ) (१६)

१. द्रितीय भाषा शिक्षण में किन-किन कौशलों पर अधिक बल दिया जाता है?
२. भाषा के माध्यम से समज का नियमन कैसे होता है?
३. आकाशवाणी और दूरदर्शन का हिन्दी शिक्षण में उपयोग कैसे किया जा सकता है?
४. लिखित रचना शिक्षण की कोई भी चार विधियाँ बताईए /
५. विधालय स्तर पर श्रवण कौशल विकास के लिए उपयोगी कोई चार क्रियाएँ बताईए /

६. गध साहित्य की कोई भी चार प्रमुख विधाएँ लिखिए /
७. कहानी शिक्षण के तत्व लिखिए /
८. एकांकी शिक्षण के चार उदेश्य बताईए /
९. भक्तिकाल की कोई दो साहित्यिक विशेषताएँ दीजिए /
१०. 'प्रति' और 'वि' उपसर्गों के दो-दो शब्द बताईए /

प्रश्न-४ निम्नलिखित प्रश्न के एक वाक्य में उत्तर दीजिए : (१२)

१. पाठयचर्चा (पध-गध) सहगामी दो क्रियाएँ बताईए /
२. मातृभाषा की अवधारणा स्पष्ट कीजिए /
३. भाषा शिक्षण के कोई दो सामान्य सिध्धांत लिखिए /
४. अशुध्द उच्चारण का वर्तनी पर क्या प्रभाव पड़ता है?
५. व्युत्पत्ति के आधार पर हिन्दी शब्दभंडार के मुख्य दो प्रकार कौन-कौन से है?
६. वर्तनी दोष दूर करने की दो प्रवृत्तियाँ बताइए /
७. कविता का मुख्य प्रयोजन क्या है?
८. 19 शताब्दी के उत्तरार्ध को भारतीय इतिहास में कौन से काल के नाम से जाना जाता है?
९. व्यक्ति के आत्म परीक्षण का श्रेष्ठ साधन क्या है? (जीवनी या आत्मकथा)
१०. सन्धि के मुख्य प्रकार बताईए /
११. लेखन कौशल की संकल्पना दीजिए /
१२. महादेवीजी वर्मा की कोई एक छायावादी रचना बताइए /

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન **Numerical Code: 0039**

નોંધણી નંબર :____________

પાઠ્યક્રમ : **ES-346** **Numerical Code: 0636**

વિષય : ગુજરાતીનું અધ્યાપન

તારીખ : **30/12/2015**

સમય : **11.00 to 02.00** કુલ ગુણ : **100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો.(છમાંથી ચાર) **(48)**

1. વ્યાકરણ શિક્ષણના હેતુઓ જણાવી, વ્યાકરણ શિક્ષણને રસપ્રદ બનાવવા માટે માતૃભાષાના એક શિક્ષક તરીકે તમે શું કરશો?
2. શાળા કક્ષાએ બાળકોમાં જોવા મળતાં અશુદ્ધ ઉચ્ચારણોનાં કારણો જણાવી, અશુદ્ધ ઉચ્ચારણોની શુદ્ધિ માટેનાં ઉપાયો જણાવો.
3. નીચે આપેલી વિગતોને ધ્યાનમાં રાખી ધોરણ-10 ના ગુજરાતી પાઠ્યપુસ્તકના કોઈ એક વિષયાંગની નીચેના મુદ્દાઓના સંદર્ભમાં પાઠ આયોજન નોંધ તૈયાર કરો.
   (1) વિશિષ્ટ હેતુઓ(જ્ઞાન અને સમજ) (2) શૈક્ષણિક મુદ્દા (3) શિક્ષકની પ્રવૃત્તિ
   (4) શૈક્ષણિક સાધન (5) મૂલ્યાંકન- (પ્રશ્ન પ્રકાર- બહુવિકલ્પ કસોટી)
4. આગમન નિગમનની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી, વ્યાકરણ શિક્ષણમાં આગમન નિગમન પદ્ધતિનો વિનિયોગ ઉદાહરણ સહિત જણાવો.
5. પદ્ય શિક્ષણના સોપાનો જણાવી, પદ્ય શિક્ષણ દરમિયાન જોવા મળતી ક્ષતિઓ જણાવી, તેને નિવારવા માટેનાં ઉપાયો જણાવો.
6. સફળ માતૃભાષાના શિક્ષક પાસેથી રખાતી અપેક્ષાઓ વિશે નીચેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખી ચર્ચા કરો.
   (1) વિષયવસ્તુનું જ્ઞાન (2) વ્યાવસાયિક નિષ્ઠા
   (3) કૌશલ્યો (4) શૈક્ષણિક સજ્જતા

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(24)**

1. ભાષા એટલે શું? ભાષા વિકાસને અસર કરતાં પરિબળો જણાવી તેની ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.
2. પ્રશ્ન પ્રયુક્તિનું મહત્વ જણાવી, વર્ગ શિક્ષણમાં તમે કેવા પ્રશ્નો પૂછશો તે ઉદાહરણ સહિત જણાવો.
3. લેખન રચના શિક્ષણના હેતુઓ જણાવી, લેખન રચના શિક્ષણ પ્રત્યે ઉદાસીનતાનાં કારણો જણાવો.

4. માતૃભાષાના અધ્યાપન કાર્યમાં દ્રશ્ય શ્રાવ્ય સાધનોનું મહત્વ જણાવી, તેના જતન માટે માતૃભાષાના એક શિક્ષક તરીકે તમે શું કરશો?
5. એકમ આયોજન એટલે શું? તેની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી એકમ આયોજન કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો જણાવો.
6. માતૃભાષાના એક શિક્ષક તરીકે ભાષા ખંડની સજાવટ માટે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો જણાવો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આઠ) **(16)**

1. વિદ્યાર્થીઓમાં શબ્દ ભંડોળ કઈ કઈ રીતે વિકસાવી શકાય? ઉદાહરણ સહિત સ્પષ્ટ કરો.
2. માતૃભાષા સાંસ્કૃતિક વારસાની ચાવી છે - સમજાવો.
3. શ્રવણ કૌશલ્ય વિકસાવવા માટેની સહઅભ્યાસિક પ્રવૃતિઓ જણાવો.
4. ધોરણ-9 ના 'ગોવિંદનું ખેતર' એકમ શીખવવા માટેની કા.પા. નોંધ તૈયાર કરો.
5. ભીંત ચિત્રોનો ઉપયોગ કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો જણાવો.
6. માતૃભાષા શિક્ષણના સામાન્ય હેતુઓ જણાવો.
7. જૂથચર્ચા પદ્ધતિને અસરકારક બનાવવા માટે શિક્ષકની ભૂમિકા જણાવો.
8. લેખન કાર્યના આયોજનમાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો જણાવો.
9. રેડિયો કરતાં ટી.વી.ના શાલેય કાર્યક્રમો વધુ અસરકારક છે- સમજાવો.
10. પદ્ય શિક્ષણના કૌશલ્યો જણાવો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (બધાં જ ફરજીયાત) **(12)**

1. ભાષાના કયા સ્વરૂપના કારણે ભાષાની સંજ્ઞાઓ વાંચી શકાય છે?
2. વ્યાખ્યાન પદ્ધતિના બે શૈક્ષણિક ઉદ્દેશો જણાવો.
3. નાટક, નવલિકા, નવલકથા, નિબંધ, અને રોજનીશી જેવા સ્વરૂપો કયા શિક્ષણનાં હાર્દ ગણી શકાય?
4. માતૃભાષાના અધ્યાપન કાર્યમાં ઉપયોગી થઈ શકે તેવાં બે સંદર્ભ પુસ્તકોના નામ આપો.
5. કાવ્ય શિક્ષણ માટેની કોઈપણ બે પદ્ધતિઓના નામ આપો.
6. વ્યાકરણ શિક્ષણ માટેની કોઇપણ બે પદ્ધતિઓના નામ આપો.
7. માતૃભાષાના શિક્ષણમાં જ્ઞાનાત્મક હેતુમાં કયા કયા હેતુઓનો સમાવેશ થાય છે?
8. માતૃભાષાના અધ્યાપન કાર્યમાં ઉપયોગી થઈ શકે તેવી બે પ્રયુક્તિઓના નામ આપો.
9. વર્ણનાત્મક નિબંધ કોને કહેવાય?
10. ફ્લેનલ કટ્સ એ કયા પ્રકારનું શૈક્ષણિક શાધન કહી શકાય?
11. માતૃભાષાના અધ્યાપન કાર્યના અંતે મૂલ્યાંકન કાર્ય અંગે આપવામાં આવેલ 'જોડકાં જોડો' કસોટી માટેની સ્પષ્ટ સૂચના જણાવો.
12. વાચન શિક્ષણ માટેની કોઈપણ બે પદ્ધતિઓના નામ આપો.

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન **Numerical Code: 0039**

નોંધણી નંબર :______________

પાઠ્યક્રમ : **ES-347** **Numerical Code: 0637**

વિષય : સંસ્કૃતનું અધ્યાપન

તારીખ : **30/12/2015**

સમય : **03.00 to 06.00** કુલ ગુણ : **100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(48)**

1. સંસ્કૃત ભાષાના ઉપયુક્ત પદોનો સામાન્ય પરિચય આપો.
2. 'ગુજરાતી અને હિન્દી ભાષા પર સંસ્કૃતનો વ્યાપક પ્રભાવ છે' વિધાન ચર્ચો.
3. આગમન-નિગમન પદ્ધતિ વ્યાકરણ શિક્ષણ માટેની જ પદ્ધતિ શા માટે કહેવાય છે તે જણાવી તેમના લક્ષણો અને મર્યાદા જણાવો.
4. ગદ્યશિક્ષણનું મહત્વ જણાવી ગદ્યશિક્ષણ માટે માધ્યમિક કક્ષાએ તમને મહત્વની જણાતી કોઈ બે પદ્ધતિ ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
5. વાર્ષિક આયોજનની સંકલ્પના મહત્વ અને સોપાનો ચર્ચો.
6. દ્રશ્ય- શ્રાવ્ય સાધનની શૈક્ષણિક ઉપયોગિતા જણાવી દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય અને દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનોના નામ દર્શાવી દરેક પ્રકારના એક-એક સાધનો વિગતવાર ચર્ચો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (છમાંથી ચાર) **(24)**

1. ભાવનાત્મક રાષ્ટ્રીય એકતામાં સંસ્કૃતના પ્રદાનની ચર્ચા કરો.
2. સંસ્કૃત શિક્ષણના ધ્યેય અને હેતુઓ વચ્ચે શો તફાવત છે?
3. પદ્ય શિક્ષણના વિશિષ્ટ હેતુઓ આલેખો.
4. દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનોનું શૈક્ષણિક મહત્વ શું છે?
5. સંસ્કૃત પાઠ્યક્રમ રચનાના સિદ્ધાંતો જણાવો.
6. આદર્શ પ્રશ્નપત્રના લક્ષણો ચર્ચો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દસમાંથી આંઠ) **(16)**

1. સંસ્કૃત ભાષામાં સતિ-સપ્તમીનો પ્રયોગ કેવી રીતે થાય છે? ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
2. વેદો કેટલા છે? તેમના નામ જણાવો.
3. મુખ્ય સ્મૃતિઓની સંખ્યા કેટલી માનવામાં આવે છે?તેમાં સર્વાધિક પ્રખ્યાત સ્મૃતિ કઈ છે?
4. અભ્યાસક્રમનો અર્થ આપો.

5. પ્રત્યય પદ્ધતિની બે મર્યાદા લખો.
6. અન્વયના બે પ્રકારોના નામ આપો.
7. પાઠ આયોજન એટલે શું?
8. સંકલ્પના કોને કહે છે?
9. નિદાનના મુખ્ય કાર્યો જણાવો.
10. સંસ્કૃતખંડ સજ્જ કરવા માટેના બે મુદ્દા નોંધો.

પ્રશ્ન-4 નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (બધાજ ફરજીયાત) **(12)**

1. _____ વેદ વિવિધ છંદોના ગણ સાથે સંકળાયેલ છે.
2. મહાકવિ કાલિદાસનું _____ નાટક વિશ્વવિખ્યાત છે.
3. પાણિનિનો ______ ગ્રંથ વ્યાકરણના ક્ષેત્રમાં અજોડ ગણાય છે.
4. વ્યાકરણ શીખવા માટે સંસ્કૃત માર્ગોપદિશિકા અને સંસ્કૃત મન્દિરાત પ્રવેશિકા નામના પુસ્તકો ______ એ તૈયાર કર્યા હતા.
5. ______ એ આપેલ શિક્ષણના હેતુઓનું વર્ગીકરણ સર્વસામાન્ય ગણાય છે.
6. 'कंठस्था तु या विधा' - એ ______ પદ્ધતિનો પ્રાણ ગણવામાં આવે છે.
7. શ્રી- શંકરાચાર્યે _______ ગ્રંથ પર ભાષ્ય લખી તેને લોકભોગ્ય બનાવ્યું.
8. ______ કોશ સંસ્કૃતનો પ્રચલિત શબ્દકોશ ગણાય છે.
9. ચાર થી છ તાસનું આયોજન કરી તમામ પ્રકારના હેતુઓ સમાવવાનો પ્રયત્ન _______ આયોજનમાં થાય છે.
10. ટ્રાન્સપરન્સીને વિશિષ્ટ સ્યાહીથી લખી _______ સાધનની મદદથી સ્ક્રીન પર રજૂ કરી શકાય.
11. બ્લ્યૂપ્રિન્ટની રચના કરતી વખતે અભ્યાસક્રમ પ્રશ્નોના સ્વરૂપ ઉપરાંત ત્રીજી _______ બાબત ધ્યાનમાં રાખવી પડે.
12. બીજગણિત, અંકગણિત, ત્રિરાશીના નિયમો વગેરેમાં _______ નું ઉચ્ચકોટિનું પ્રદાન છે.

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન	**Numerical Code: 0039**
		નોંધણી નંબર :____________
પાઠ્યક્રમ	: **ES-361**	**Numerical Code: 0638**
વિષય	: શૈક્ષણિક પ્રૌદ્યોગિકી	
તારીખ	: **02/01/2016**	
સમય	: **11.00 to 02.00**	કુલ ગુણ : **100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (ગમેતે ચાર) **(48)**

1. ‘ભારતમાં શૈક્ષણિક પ્રૌદ્યોગિકીના પ્રવાહો’ સમજાવો.
2. શૈક્ષણિકપ્રૌદ્યોગિકીનો અર્થ સ્પષ્ટ કરીને શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીનું કાર્યક્ષેત્ર સમજાવો.
3. અધ્યયન અનુભવોની રચના માટેના સિદ્ધાંતો સમજાવો.
4. શૈક્ષણિક પ્રૌદ્યોગિકીના મૂલ્યાંકનના હેતુઓ સમજાવીને તેનાં મૂલ્યાંકનના પ્રકાર સમજાવો.
5. સહભાગી અધ્યયન અભિગમનો અર્થ જણાવીને તેની લાક્ષણિકતાઓ વિસ્તૃત રીતે સમજાવો.
6. CAL નો અર્થ જણાવીને તેના ફાયદાઓ સમજાવો અને તેને અસરકારક બનાવવાના ઉપાયો સૂચવો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (ગમે તે ચાર) **(24)**

1. માહિતી પ્રૌદ્યોગિકીનો અર્થ સ્પષ્ટ કરીને તેના ઉપયોગમાં સંકળાયેલી નૈતિક સમસ્યાઓ સમજાવો.
2. સી.એ.આઈ. નો અર્થ સ્પષ્ટ કરીને કમ્પ્યૂટર દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતાં વિવિધ શૈક્ષણિક સ્વરૂપો વિશે ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.
3. અધ્યયન અનુભવોની રચના માટેના સિદ્ધાંતો જણાવીને ગમે તે ત્રણ સિદ્ધાંતો સમજાવો.
4. અનુભવ દ્વારા અધ્યયનની ‘શિક્ષક આધારિત પદ્ધતિઓ’ જણાવીને ગમે તે એક પદ્ધતિ વિસ્તૃત રીતે સમજાવો.
5. લેખિત સાહિત્યમાંથી ક્ષમતાપૂર્ણ અધ્યયન કરવા માટે આવશ્યક અભ્યાસ કૌશલ્યો સમજાવો.
6. ગતિશીલ દ્રશ્ય શ્રાવ્ય પ્રક્ષેપિત માધ્યમોનો અર્થ સ્પષ્ટ કરીને તેના વિવિધ સાધનોના નામ જણાવો અને દરેકની ઉપયોગિતા જણાવો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (ગમે તે આઠ) **(16)**

1. ખુલ્લા શાળા તંત્રની ગમે તે ચાર લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
2. મીરામ્બિકાની રચના કયા સિદ્ધાંતને આધારે થઇ છે? આ શાળાના ગમે તે બે ઉદ્દેશો જણાવો.
3. દૂરવર્તી શિક્ષણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
4. ડાયોરમા શું છે? સમજાવો.
5. ઈન્ટ્રાનેટની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
6. શ્રાવ્ય કાર્યક્રમોની નબળાઈઓ દૂર કરવાના ગમે તે ચાર ઉપાયો જણાવો.
7. કમ્પ્યુટર સંચાલિત અધ્યયન (CML) નો અર્થ સમજાવો.
8. અધ્યયન પ્રક્રિયાના તબક્કાઓ જણાવો.
9. શૈક્ષણિક પ્રૌદ્યોગિકીના વ્યવસ્થાપનનાં મુખ્ય સોપાનો જણાવો.
10. શૈક્ષણિક પર્યાવરણના ઘટકો જણાવો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **(12)**

1. ભારતમાં શાળા કક્ષાએ કયા વર્ષે પ્રથમવાર પત્રાચાર દ્વારા શિક્ષણ દાખલ કરવામાં આવ્યું.
2. મીરામ્બિકામાં વપરાતો 'દિયાઝ' શબ્દ કયા બે શબ્દોને જોડીને બનાવવામાં આવ્યો છે.
3. CBSE નું પૂરું નામ શું છે?
4. સૌ પ્રથમવાર શિક્ષણ યંત્ર કોણે તૈયાર કર્યું હતું?
5. કારક અભિસંધાનનો સિદ્ધાંત કોણે આપ્યો હતો?
6. E-Mailનું પૂરું નામ જણાવો.
7. CBTનું પૂરું નામ જણાવો.
8. 'વિષયવસ્તુ' એ હાર્ડવેર છે કે સોફ્ટવેર?
9. CAL પેકેજના વિકાસનો પ્રથમ તબક્કો કયો છે?
10. ETV નું પૂરું નામ શું છે?
11. અનુભવ શંકુ કોણે આપ્યો હતો?
12. અધ્યયન પ્રક્રિયાનો પ્રથમ તબક્કો કયો છે?

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન **Numerical Code: 0039**

નોંધણી નંબર :____________

પાઠ્યક્રમ : **ES-362** **Numerical Code: 0639**

વિષય : શિક્ષણમાં કમ્પ્યુટર

તારીખ : **02/01/2016**

સમય : **11.00 to 02.00** કુલ ગુણ : **100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો.(કોઈપણ ચાર) **(48)**

1. બૌદ્ધિક અનુશિક્ષણ પ્રણાલી (ITS) ની નીચે મુદ્દાના સ્વરૂપમાં ચર્ચા કરો.
   (અ) વિભાવના (બ) વિકાસ (ક) શિક્ષણમાં ભૂમિકા
2. શૈક્ષણિક ઉદ્દેશોના ઉપયોગો, ઘટકો અને ક્ષેત્રો અંગે ચર્ચા કરી વિશિષ્ટ ઉદ્દેશોની સમજૂતી આપો.
3. શિક્ષણ પ્રતિમાન એટલે શું?તેના પ્રકારો જણાવી પૂછપરછ પ્રશિક્ષણ પ્રતિમાન વિશે ચર્ચા કરો.
4. વિદ્યાર્થી આંતરક્રિયા રૂપરેખા વિશે વિગતે ચર્ચા કરો.
5. બહુ માધ્યમ એટલે શું?મલ્ટીમીડિયામાં ધ્વનિ અસર વિશે ચર્ચા કરો.
6. શૈક્ષણિક આયોજનના પ્રકાર અને પ્રક્રિયા વિશે ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ ચાર) **(24)**

1. મુક્ત અધ્યયન પ્રણાલી વિશે ચર્ચા કરો.
2. પ્રશ્નબેંકના ફાયદા અને ગેરફાયદા જણાવો.
3. માર્ગદર્શનમાં કમ્પ્યુટરના ઉપયોગ વિશે ચર્ચા કરો.
4. પ્રોગ્રામિંગ ભાષા એટલે શું? શૈક્ષણિક વિનિયોગના સંદર્ભમાં ચર્ચા કરો.
5. પરિયોજના નિયંત્રણ ની રીતો ટૂંકમાં ચર્ચો.
6. CBI- કમ્પ્યુટર આધારિત અધ્યાપન વિશે ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ આઠ) **(16)**

1. બુદ્ધિગમ્ય અધ્યાપન કાર્ય પ્રણાલી મર્યાદાઓ જણાવો.
2. ક્રમિક કાર્ય વિશ્લેષણ એટલે શું?
3. પડદા રેખાકૃતિના ઉપયોગો જણાવો.
4. અભિક્રમિત અધ્યન એટલે શું? તેના પ્રકારો જણાવો.

5. વિકાસ અનુસૂચિનું બીટા સોપાન જણાવો.
6. સી.પી.એમ ચાર્ટ એટલે શું?
7. મધ્યસ્થ પ્રક્રિયા એકમ એટલે શું?
8. જીયુઆઈના ઉપયોગો જણાવો.
9. શિક્ષણમાં કમ્પ્યુટરમાં પ્રવર્તમાન વિનિયોગ જણાવો.
10. દસ્તાવેજના વિવિધ વિભાગોના નામ જણાવો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલ હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **(12)**

1. મુક્ત અધ્યયનમાં કમ્પ્યુટરના ઉપયોગને કઈ ત્રણ કેટેગરીમાં વિભાજીત કરી શકાય?
2. OMRનું પૂરું નામ જણાવો.
3. DSSનું પૂરું નામ જણાવો.
4. મુક્ત અધ્યયન પ્રણાલિના બે ફાયદા જણાવો.
5. MIDIનું પૂરું નામ જણાવો.
6. E-Commerce (ઈ-કોમર્સ) એટલે શું?
7. માર્ગદર્શનમાં કમ્પ્યુટર્સનો ઉપયોગ કેવી રીતે થાય છે?
8. અગ્રિમ સંગઠક પ્રતિમાન બીજા કયાં નામથી ઓળખવામાં આવે છે?
9. રૈખિક અભિક્રમના પ્રણેતા કોણ હતા?
10. અન્વેષણાત્મક અધ્યયન એટલે શું?
11. શૈક્ષણિક ઉદ્દેશનો ઉપયોગ જણાવો.
12. મૂળકૃતિનું અનુસરણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન	**Numerical Code: 0039**
		નોંધણી નંબર :_____________
પાઠ્યક્રમ	: **ES-363**	**Numerical Code: 0640**
વિષય	: માર્ગદર્શન અને સલાહ	
તારીખ	: **02/01/2016**	
સમય	: **11.00 to 02.00**	કુલ ગુણ : **100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 500 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ ચાર) **(48)**

1. માર્ગદર્શનનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરી માર્ગદર્શનના સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરો.
2. ક્રમમાપદંડની સંકલ્પના આપી સોપાનો અને પ્રકારોની વિગતે સમજૂતી આપો.
3. કારકિર્દી આયોજનમાં શિક્ષકની ભૂમિકા શું હોઈ શકે? તેની વિગતે ચર્ચા કરો.
4. વર્તન સમસ્યાઓનું વર્ગીકરણ કરી વર્તન સમસ્યાના પ્રકારો વિગતે સમજાવો.
5. જૂથ સલાહનો અર્થ આપી જૂથ સલાહની પ્રક્રિયા સમજાવો.
6. માર્ગદર્શન કાર્યક્રમમાં મૂલ્યાંકનની જરૂરિયાતો જણાવી મૂલ્યાંકનના સોપાનો અને મૂલ્યાંકનની પદ્ધતિ વિશે સવિસ્તાર સમજાવો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દમાં ઉત્તર આપો. (કોઈપણ ચાર) **(24)**

1. વ્યક્તિની જીવનશૈલી પર કાર્ય કઈ કઈ રીતે અસર કરે છે?
2. વર્ગખંડ અધ્યયનમાં અને માર્ગદર્શનમાં મનોવૈજ્ઞાનિક પરિબળોની ચર્ચા કરો.
3. વ્યક્તિત્વ માપનની વિવિધ પ્રયુક્તિઓ જણાવી ગમે તે ત્રણ પ્રયુક્તિઓની ચર્ચા કરો .
4. વર્તન સમસ્યાના કારણ તરીકે ‘પીછેહઠ’ અને ‘ચોરી’ વિશે સમજૂતી આપો.
5. વ્યાવસાયિક જૂથોનું વર્ણન કરી સમજૂતી આપો.
6. વિકલાંગ વ્યક્તિઓ પ્રત્યે મા-બાપ અને શિક્ષકોની શી ભૂમિકા હોઈ શકે?

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ આઠ) **(16)**

1. પ્રોક્ટર ડબ્લ્યુ-એમ દ્વારા સૂચવેલા માર્ગદર્શનના પ્રકારો જણાવો.
2. કારકિર્દી શિક્ષકે તેના કાર્ય અંગે કઈ બાબતોનું ધ્યાન રાખવું જોઈએ.
3. વ્યાવસાયિક માહિતીનું એકત્રીકરણ કરવાની પદ્ધતિઓ જણાવો.
4. રસ-માપનની ચાર પદ્ધતિઓના નામ આપો.
5. જીવનના પાંચ તબક્કાઓ સમયગાળા સાથે લખો.
6. મહિલાઓની કારકિર્દી તરાહો કેટલી કક્ષામાં વહેંચી છે? ગમે તે બે તરાહના નામ આપો.

7. "શિક્ષણની વૃદ્ધિ" હેતુ માટે કેન્દ્ર પુરસ્કૃત કઈ કઈ યોજનાઓ અમલમાં છે?
8. અબ્રાહમ મેસ્લોએ આપેલો માનવ જરૂરિયાતોનો ક્રમ જણાવો.
9. સુસંગત અને અર્થપૂર્ણ અભ્યાસક્રમ માટેનાં માનદંડ જણાવો.
10. શિક્ષણની અભિવૃદ્ધિ માટેની ગમે તે એક યોજના સમજાવો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલ હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **(12)**

1. માર્ગદર્શનની કોઈપણ એક વ્યાખ્યા આપો.
2. સલાહકારના ત્રણ કૌશલ્યો જણાવો.
3. માર્ગદર્શન સમિતિની રચનામાં પ્રમુખ અને મંત્રી તરીકે કોની નિયુક્તિ કરવામાં આવે છે?
4. સામાજિકતામિતિ ક્યારે ઉપયોગી બને છે?
5. ગમે તે બે માર્ગદર્શન સેવાઓ જણાવો.
6. જૂથ માર્ગદર્શન અંગે કયા કયા મેગેઝિન ઉપયોગી છે?
7. કારકિર્દી વિકાસની સંકલ્પના લખો.
8. પરંપરાગત કારકિર્દી તરાહ એટલે શું?
9. ગિંઝબર્ગના સિદ્ધાંતમાં વ્યાવસાય પસંદગી માટે કેટલા નોંધપાત્ર ચલો દર્શાવ્યા છે?
10. અનુસૂચિત જનજાતિના વિદ્યાર્થીઓની ગમે તે એક સમસ્યા જણાવો.
11. અંધ વિદ્યાર્થી માટે પરીક્ષા બોર્ડ દ્વારા કઈ સુવિધાઓ આપવામાં આવે છે?
12. વર્તન સુધારવા સજાનો ઓછામાં ઓછો ઉપયોગ શા માટે કરવો જોઈએ?

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા ડિસેમ્બર – 2015

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન **Numerical Code: 0039**

નોંધણી નંબર :_____________

પાઠ્યક્રમ : **ES-364** **Numerical Code: 0641**

વિષય : દૂરવર્તી શિક્ષણ

તારીખ : **02/01/2016**

સમય : **11.00 to 02.00** કુલ ગુણ : **100**

પ્રશ્ન-1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 800 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ ચાર) **(48)**

1. દૂરવર્તી શિક્ષણનાં સંગઠનીય માળખાની ચાર્ટ દ્વારા સમજ આપો.
2. પત્રાચાર શિક્ષણ અને દૂરવર્તી શિક્ષણ વચ્ચેનો ભેદ સમજાવો.
3. દૂરવર્તી શિક્ષણમાં સ્વ અધ્યયન સામગ્રીના એકમના માળખાની (રચના) વિશેની વિગતવાર સમજૂતી આપો.
4. દૂરવર્તી શિક્ષણનો અર્થ સમજાવી મૂલ્યાંકનના સોપાનોની વિગતે ચર્ચા કરો.
5. સલાહના પ્રકાર અને તબક્કાઓ જણાવો.
6. દૂરવર્તી શિક્ષણમાં વિદ્યાર્થી સહાય સેવાઓનું મહત્વ સમજાવો.

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આશરે 400 શબ્દોમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ ચાર) **(24)**

1. દૂરવર્તી શિક્ષણમાં અધ્યાપન અને અધ્યેતા વચ્ચે અંતર જણાવો.
2. ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કયા વર્ષમાં કરવામાં આવી તેમાં ચાલતા અનુસ્નાતક, સ્નાતક, ડિપ્લોમાં અને સર્ટીફિકેટ અભ્યાસક્રમના નામ જણાવો.
3. સ્વ- અધ્યયન માટે આવશ્યક કૌશલ્યો જણાવો અને ગમે તે એક કૌશલ્યની ટૂંકમાં સમજ આપો.
4. ખર્ચ અસરકારકતા અને ખર્ચ કાર્યક્ષમતા વચ્ચે તફાવત જણાવો.
5. દૂરવર્તી શિક્ષણના ખર્ચ ઉપર અસર કરતાં પરિબળોના નામ જણાવી બે પરિબળોની ચર્ચા કરો.
6. શ્રાવ્ય માધ્યમો અને દ્રશ્ય માધ્યમોનો અર્થ આપી દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનોની સૂચિ તૈયાર કરો.

પ્રશ્ન-3 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ આઠ) **(16)**

1. દૂરવર્તી શિક્ષણમાં અધ્યયન પ્રણાલીના તંત્રોની સૂચી બનાવો.
2. વિકાસાત્મક મૂલ્યાંકન અને સંકલનાત્મક મૂલ્યાંકન વચ્ચે તફાવતના ચાર મુદ્દાઓ જણાવો.
3. મૂલ્યાંકનનાં સાધનોના નામ જણાવી ગમે તે એક વિષે ટૂંકમાં સમજ આપો.
4. દૂરવર્તી શિક્ષણમાં પ્રૌઢ અધ્યેતાઓના લક્ષણો જણાવો.
5. કાર્યાન્વયની ક્ષમતા અધ્યેતાને કઈ રીતે મદદરૂપ બને છે?
6. વાચનના તબક્કાઓ જણાવો.
7. કેન્દ્રીય અને વિકેન્દ્રીય મૂલ્યાંકનના તફાવતનાં બે મુદ્દાઓ જણાવો.
8. સલાહ બેઠક ચલાવવામાં સલાહકારે કરવાની પ્રવૃત્તિની સૂચી બનાવો.
9. વાચનની SQ_3R તકનિકી એટલે શું?
10. ભારતમાં આવેલ દૂરવર્તી શિક્ષણની પાંચ સંસ્થાઓ (યુનિવર્સિટીઓ) ના નામ જણાવો.

પ્રશ્ન-4 નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (કોઈપણ દશ) **(12)**

1. ભારતમાં પ્રત્યેક રાજ્યમાં એક ઓપન યુનિવર્સિટી સ્થાપવાની ભલામણ ક્યારે અને કોણે કરી?
2. પત્રાચાર અભ્યાસક્રમની ક્યારે અને કોના અધ્યક્ષપણા હેઠળ શરૂ કરવાની ભલામણ કરવામાં આવી?
3. સી બી એસ ઈ (CBSE) ન્યૂ દિલ્હી દ્વારા ઓપન સ્કૂલની સ્થાપના ક્યારે કરવામાં આવી?
4. માધ્યમના એકીકરણ માટે કયા ચાર અભિગમોનો ઉપયોગ થવો જોઈએ?
5. સ્વ-અધ્યયન સામગ્રીમાં વપરાતી કેટલીક પ્રવૃત્તિઓના નામ જણાવો.
6. અસરકારક અધ્યયનની પૂર્વશરત શું છે?
7. દૂરવર્તી અધ્યેતાઓની કોઈપણ બે સમસ્યાઓ જણાવો.
8. સલાહની બેઠક લેતી વખતે સલાહકારે કરવાની બે પ્રવૃત્તિઓના નામ જણાવો.
9. અધ્યાપકની ટીપ્પણીના પ્રકારો જણાવો.
10. કમ્પ્યૂટર તકનિકીમાં 'LAN' અને 'WAN' નો શું ઉપયોગ થાય છે?
11. દૂરવર્તી શિક્ષણમાં ખર્ચના બે પ્રકારોના નામ આપો.
12. દૂરવર્તી શિક્ષણથી ચાલતા અભ્યાસક્રમોમાં સ્વાધ્યાય અને સત્રાંત પરીક્ષામાં સતત મૂલ્યાંકન ભારાંક કેટલો રાખવામાં આવે છે?